

Onderzoeksproject: Brieven en verzameld werk van Jacobus Bellamy (1757-1786)

Omschrijving

De dichter Jacobus Bellamy (1757-1786) wordt in de literatuurwetenschap gekenmerkt als een van de vijf belangrijkste auteurs van de 18e eeuw, naast stadgenote Betje Wolff, Justus van Effen, Hiëronymus van Alphen en Rhijnvis Feith. Als één van de eerste Nederlandse dichters brak Bellamy met de traditionele rijmvorm en schreef hij in het vervolg alleen nog maar rijmloze gedichten. Daarnaast speelde Bellamy ook een maatschappelijke rol; onder het pseudoniem Zelandus publiceerde hij een fors aantal zeer vaderlandslievende en patriottische gedichten die moeiteloos hun plek vonden in een zeer roerige tijd en Bellamy al gauw landelijke bekendheid bezorgden.

De onderzoeksopzet betreft de uitgave in boekvorm van alle bewaard gebleven brieven van en aan Jacobus Bellamy. De brieven zullen worden voorafgegaan door een uitvoerige levensbeschrijving van dichter, patriot en theologiestudent Bellamy. Samen met het boek wordt het verzameld werk in twee delen (Verzamelde gedichten en Proza en preken) in digitale vorm uitgegeven. De inhoudelijke informatie is samengevat in de bijlage.

Onderzoeker/auteur

Onderzoeker/auteur Joep Bremmers is zeer goed ingevoerd in de editieleer en de bezorging van het werk van Bellamy is bij hem dan ook beslist in goede handen. Eerder stelde hij onder meer de verzamelde gedichten van Simon Vinkenoog en Hans Verhagen samen. In 2014 bezorgde hij de digitale uitgave van de verzamelde gedichten van de ‘vergeten’ Vlissingse dichter en beeldhouwer Jan François Brouwenaar (1815-1849). In 2018 volgde de transcriptie en annotatie van de stadsbeschrijving van Vlissingen uit 1754 van Jasper Jaspersen Brasser.

Uitgever

Het project is inmiddels goedgekeurd door de redactie van Archief & Werken van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen. Deze redactie is verantwoordelijk voor het wetenschappelijke jaarboek *Archief* en uitgaven in de reeks *Werken*.

Constructie

De werkzaamheden aan de brieven en het verzameld werk kunnen het beste als één project worden uitgevoerd. Dit biedt namelijk de mogelijkheid om één zogenaamde content-database aan te leggen van waaruit kan worden gepubliceerd. Hierbij zijn het te kiezen medium (druk of digitaal) én de samenstelling van de uitgave in principe variabel. Ook kunnen correcties en aanvullingen gemakkelijk worden gerealiseerd. De werkzaamheden en daarmee ook de kostenallocatie kunnen worden gesplitst in (1) onderzoek, tekstverzorging en digitalisering (2) de fysieke productie: drukwerk en het realiseren van de digitale infrastructuur.

De brieven

Het merendeel van de brieven en andere handschriften van Bellamy die bewaard zijn gebleven, bevinden zich in de handschriftencollectie van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen – naar schatting zo'n 75%. Brieven van en aan Bellamy worden verder bewaard in de Universiteitsbibliotheek Leiden, het Westfries Archief, Haags Gemeentearchief, Koninklijke Bibliotheek Den Haag, Literatuurmuseum Den Haag, Stadsarchief Amsterdam en het gemeentearchief Vlissingen. Voor zover nu duidelijk is gaat het om zo'n 172 brieven van Bellamy, 115 brieven aan Bellamy en tot slot 7 brieven die geschreven zijn uit naam van Bellamy toen hij door ziekte reeds zo verzwakt was dat hij zelf de pen niet meer ter hand kon nemen. De correspondentie bevat brieven aan vrienden, dichtgenootschappen waar Bellamy lid van was en uitgevers van zijn werk. De brieven worden in chronologische volgorde geplaatst en volledig geannoteerd waardoor het boek haast leest als een biografie.

Helaas is de correspondentie tussen Bellamy en zijn (aanvankelijk geheime) Vlissingse liefde Francina Baane grotendeels vernietigd op last van juffrouw Baane. Een vroege Bellamy-vorser, J.W. van Sonsbeeck (1774-1797), heeft echter de brieven van Bellamy aan Francina Baane mogen inzien voordat deze zijn vernietigd en heeft hier regesten van aangetekend; korte beschrijvingen betreffende de inhoud van de betreffende brief. Het gaat hier om 149 korte of langere samenvattingen van brieven van Bellamy aan juffrouw Baane. Door deze regesten tussen de bewaard gebleven brieven te plaatsen ontstaat voor het eerst een volledig beeld van het (liefdes)leven van de romantische Vlissingse dichter.

Verzameld werk

Het plan voorziet tevens in de digitale uitgave van de verzamelde werken van Bellamy, die

min of meer als bijlage van het brievenboek kunnen worden gezien. Het verzameld werk zou kunnen bestaan uit twee delen:

1. Verzamelde gedichten

- Gezangen mijner jeugd (1782)
 - o Vaderlandsche gezangen van Zelandus (1785)
 - o Gezangen van J. Bellamy (1785)
- Verspreide gedichten (1779-1784)
- Verantwoording
- Aantekeningen

De *Verzamelde gedichten* van Jacobus Bellamy zouden eventueel nog kunnen worden uitgebreid/gecompleteerd met een afdeling 'Nagelaten gedichten (1772-1786)'.

2. Proza en preken

- Proza (1780-1785)
 - o Algemeene Vaderlandsche Letter-oefeningen (1780-1783)
 - o De Post van den Neder-Rhijn (1782-1783)
 - o Proeven voor het verstand, den smaak en het hart (1784)
 - o De Poëtische Spectator (1784)
 - o Verspreide proza (1783-1785)
- Nagelaten proza
- Preken (1784)
- Nagelaten preken (1785)
- Verantwoording
- Aantekeningen